

Niyyaa

Description

Niyyaa jechuun maal jechuudha?
Bakki Niyyaa eessa?
Akkamitti niyyatan?
Niyyaa malee hojiin fudhatama ni argataa?

Ø¹ÙŽÙ†Ù’ Ø£ÙŽÙ Ù•ÙŠØ±Ù• Ø§Ù„Ù’Ù Ù•Ø¤Ù’Ù Ù•Ù†Ù•ÙŠÙ†ÙŽ Ø£ÙŽØ¨Ù•ÙŠ ØÙŽÙ•Ù’ØµÙ• Ø¹Ù•Ù ÙŽØ±ÙŽ Ø¨Ù’Ù†Ù• Ø§Ù„Ù’Ø®ÙŽØ·ÙŽÙ'Ø§Ø¨Ù• Ø±ÙŽØ¶Ù•ÙŠÙŽ Ø§Ù„Ù„Ù‡Ù• Ø¹ÙŽÙ†Ù'Ù‡Ù• Ù‚ÙŽØ§Ù„ÙŽ: Ø³ÙŽÙ Ù• Ø¹Ù'ØªÙ• Ø±ÙŽØ³Ù•Ù^Ù„ÙŽ Ø§Ù„Ù„ÙŽÙ'Ù‡Ù• ØµÙ„Ù‰ Ø§Ù„Ù„Ù‡ Ø¹Ù„ÙŠÙ‡ Ù^Ø³Ù„Ù ÙŠÙŽÙ‚Ù•Ù^Ù„Ù•: â€• Ø¥Ù†ÙŽÙ'Ù ÙŽØ§ Ø§Ù„Ù'Ø£ÙŽØ¹Ù'Ù ÙŽØ§Ù„Ù• Ø¨Ù•Ø§Ù„Ù†Ù•Ù'ÙŠÙŽÙ'Ø§ØªÙ•ØŒ Ù^ÙŽØ¥Ù•Ù†ÙŽÙ'Ù ÙŽØ§ Ù„Ù•ÙƒÙ•Ù„Ù•Ù' Ø§Ù Ù'Ø±Ù•Ø¦Ù• Ù ÙŽØ§ Ù†ÙŽÙ^ÙŽÙ‰ØŒ Ù•ÙŽÙ ÙŽÙ†Ù' ÙƒÙŽØ§Ù†ÙŽØªÙ' Ù‡Ù• Ø¬Ù'Ø±ÙŽØªÙ•Ù‡Ù• Ø¥Ù„ÙŽÙ‰ Ø§Ù„Ù„ÙŽÙ'Ù‡Ù• Ù^ÙŽØ±ÙŽØ³Ù•Ù^Ù„Ù•Ù‡Ù• Ù•ÙŽÙ‡Ù•Ø¬Ù'Ø±ÙŽØªÙ•Ù‡Ù• Ø¥Ù„ÙŽÙ‰ Ø§Ù„Ù„ÙŽÙ'Ù‡Ù• Ù^ÙŽØ±ÙŽØ³Ù•Ù^Ù„Ù•Ù‡Ù•ØŒ Ù^ÙŽÙ ÙŽÙ†Ù' ÙƒÙŽØ§Ù†ÙŽØªÙ' Ù‡Ù• Ø¬Ù'Ø±ÙŽØªÙ•Ù‡Ù• Ù„Ù•Ø¯Ù•Ù†Ù'ÙŠÙŽØ§ ÙŠÙ•ØµÙ•ÙŠØ¨Ù•Ù‡ÙŽØ§ Ø£ÙŽÙ^Ù' Ø§Ù Ù'Ø±ÙŽØ£ÙŽØ©Ù• ÙŠÙŽÙ†Ù'ÙƒÙ•ØÙ•Ù‡ÙŽØ§ Ù•ÙŽÙ‡Ù•Ø¬Ù'Ø±ÙŽØªÙ•Ù‡Ù• Ø¥Ù„ÙŽÙ‰ Ù ÙŽØ§ Ù‡ÙŽØ§Ø¬ÙŽØ±ÙŽ Ø¥Ù„ÙŽÙŠÙ'Ù‡Ù•â€•.

Ajaja Muâ€™imintoota kan taâ€™e Abu Hafsa, Umar ibn Al-Khaxxaab (Rabbiin isarraa haa jaallatu) akkana jedha; Ergamaan Rabbii (ï·º) akkana kan jedhu dhagaye: â€œ**Dhugumatti hojiiwwan hunduu niyyaani. Nama hundaafu wanta niyyate qofatu isaaf jira. Nama godaansi isaa gara Rabbii fi Ergamaa Isaa taate, godaansi isaa gara Rabbii fi Ergamaa Isaati. Nama godaansi isaa faydaa duniyaa argachuuf yookiin dubartii fuudhuf taate, godaansi isaa gara wanta inni itti godaaneti.â€• (**Sahiih al-Bukhaari fi Sahiih Musliim)

Hadiisni kuni tokko-sadaffaa beekumsaati jedhame. Hadiisni kuni hojiiwwan namni hojjatu hunda kan tuquudha. Hadiisa kana jechoota hayyootatin ibsuun dura mee niyyaan maal akka taâ€™e haa hubannu.

Niyyaa jechuun maal jechuudha?

â€œThe meaning of niyyah can be described in English as: endeavor, intention, purpose, resolution, goal, aim, resolve, determination, and so forth.

Gara afaan keenyatti yommuu deebisnu niyyaa jechuun- yaada,fedhii, kaayyo, ijjannoo, xiyyeefannoo, karoora fi kkf. Niyyaan yaada sammuu namaatti dhufu qofa osoo hin taâ€™in, ijjannoo, fedhii fi kajeellaa wanta tokko hojjatuuti. Kanaafu, namni tokko wanta tokko hojjachuuf niyyaa yoo qabaate, wanti isa dhowwuu yoo hin jiraatin yookiin niyyaa yoo hin jijjirin wanta san ni hojjataa jechuudha. Fakkeenyaf, namni tokko guyyaa Wiyxataa soomu yoo yaade ergasii guyyaan Wiyxataa yoo dhufee fi soomu irraa wanti isa dhowwuu yoo hin jiraatin, garuu yoo soomu dhiise, niyyaa dhugaa hin qabu jechuudha.â€•(**3**)

Karaa biraatin niyyaan humna harkisaa (driving force) hojii tokko duuba jiru jechuu dandeenye. Wanti hojii san akka hojjatu isa kakaasu ykn harkisu niyyaa isaaf taâ€™a. Wanti kakaasu ykn harkisu gaariis badas taâ€™uu dandaâ€™a.

Bakki Niyyaa Eessaa?
â€œAkka Ibn Taymiyyaatti, bakki niyyaa arraba osoo hin taâ€™in qalbii akka taate hayyoonni irratti walii galanii jiru, jedha. Kana jechuun arrabaan dubbachuu fi wanta tokko hojjachuuf niyyachuun kan walfakkaatu miti. Kanaafu, dubbiin bidaâ€™aa (wanti haarofti umamee) fakkeenyaf kan akka â€˜Rakaâ€™a lama salaatuf niyyadheâ€¦â€™jedhanii arrabaan dubbachuun hiika hin qabu. Ergamaan Rabbii (SAW) dubbii akkana fayyadamanii waan hin beeknef.â€• (**3**)

Akkamitti niyyatan? (1)
Namni tokko qalbii ofii keessatti wanta hojjatu san niyyataa malee arrabaan ol baase, â€˜Yaa Rabbii kana hojjadha jedhe dubbachuun wanta isaaf maluu miti. Sababni isaas, Rabbiin wanta qalbii keessatti dhokatu fi ifatte duubbatamu guutu waan beekufi.

قُلْ إِن تُخْفُوا۟ مَا فِى صُدُورِكُمْ أَوْ تُبْدُوهُ يَعْلَمْهُ ٱللَّهُ ۗ وَيَعْلَمُ مَا فِى
ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَمَا فِى ٱلْأَرْضِ ۗ وَٱللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَىْءٍ قَدِيرٌ ﴿٢٩﴾

â€œ**Yoo waan qoma keessan keessa jiru dhoksitaniis yookiin isa mulâ€™iftaniis Rabbiin isa (waan san) ni beeka. (Inni) waan samii keessa jiruu fi waan dachii keessa jirus ni beeka. Rabbiin waan hundaa irratti Dandaâ€™aadha.â€•**jedhi! Suuratu Aali-Imraan 3:29

Fakkeenyaf namtichi wuduâ€™aaf (salaataf qaamolee dhiqamuu qaban dhiquuf) ni niyyata. Kan inni wudaâ€™atuuf Rabbiif jedheeti. Ammas kan wuddaâ€™atu ajaja Rabbii hordofuufi ykn guutufi. Kanaafu kuni wantoota sadii of keessatti qabata.

1. Niyyaa ibaadaa
2. Niyyaa Rabbii qofaaf hojjachuu

3. Niyyaa ajaja Rabbii guutuf yookiin tole jechuuf kan ittiin dhaabbatudha. Kuni wanta guutu niyyaa keessa jiruudha.

Haaluma kanaan salaata keessatti- **jalqaba** ni niyyatta. Salaata zuhriti moo asriidha moo maghriiba moo ishaaâ€™idha moo salaata fajrii salaatta? (Arrabaan osoo hin dubbatin qalbii tee keessatti â€˜Ani salaata kana salaataâ€™jetta). **Niyyaan lamataa** immoo ati kan salaattu Rabbii qofaafi. Isaan alaafi miti, na argaaf yookiin na dhagayaaf hin salaattu. Yookiin salaata keetin akka faarfamtufii miti kan salaattu. Yookiin addunyaa irraa waa argachuufi miti kan salaattu. Rabbii qofaaf salaatta.

Sadaffaa ajaja Rabbii keeti guutuf niyyaa sammutti fidduudha. Fakkeenyaf, Rabbiin ni jedha â€œ**Salaatas dhaabaa, zakaas kennaa, warra rukuuâ€™a godhan wajjiniis rukuuâ€™a godhaa.â€•** Suuratu Al-Baqaraa 2:43. Ajaja Isaa kana guutuf ni salaattaa jechuudha.

Niyyaa malee hojiin fudhatama ni argataa?(1)
â€œ**Dhugumatti hojiiwwan hunduu niyyaani. Nama hundaafu wanta niyyate qofatu isaaf jira.**â€• â€œHimoota lamaan kanniin jidduu garaagarummaa guddatu jira. Kan jalqabaa sababa yommuu agarsiisu kan lammataa immoo buâ€™aa agarsiisa.

Himni jalqaba hiikni isaa hojiin homaatu hin jiru niyyaan duuba jiru malee. Garuu niyyaan garaagarummaa guddaan gargar taâ€™u. Akka samii fi dachii addaan fagaatu. Namoota keessaa nama niyyaan isaa fiixe wanta olâ€™aanaa irra jiruudha (Niyyaan isaa guddaadha). Namoota keessaa nama niyyaan isaa kosii wanta gadi buâ€™aa keessa taâ€™edha. Inuma namoota lama kan hojii walfakkaatu hojjatan ni argita. Walumaan jalqabanii, walumaan xumuru, haaluma wal-fakkaatan hojjatu,dubbatu garuu jidduu isaanii fageenya samii fi dachiitu jira. sababni kana hundaa **niyyaan garagara** taâ€™uudha.

Kanaafu buâ€™uurri- hojiin homaatu hin jiru niyyaan waliin jiru malee. Garuu niyyaan garagaraa fi addaan kan fagaatanidha. Buâ€™aan kanaa immoo â€œ**Nama hundaafu wanta niyyate qofatu isaaf jira**.â€•jedhe. Hojii gaggaarii shariâ€™aa keessaa jaalala Rabbii fi ganda Aakhiraa argachuuf yoo niyyate, kana ni argata. Yoo addunyaa niyyate immoo argachuu yookiin dhabuu dandaâ€™a.â€•

Hojiin kamuu dhimma lama irratti kan ijaarramedha:**(2)**

1. **Gaarummaa keessaa (dhoksaa) fi**
2. **Gaarummaa alaa (mulâ€™ataa)ti**

Hojiin kamuu dhimmoota lamaan malee fudhatama hin argatu. Niyyaan Rabbii qofaaf qulqulluu taâ€™uu. Kuni keessaan (qalbiin) kan walqabatuudha. Hadiisni Umar (Rabbiin isarraa haa jaallatu) kanaan walqabata: â€œDhugumatti hojiiwwan hunduu niyyaani. Nama hundaafu wanta niyyate qofatu isaaf jira.â€• Kuni qalbiin wal-qabata. Hojiin kamiyyuu fudhatama hin argatu Rabbii qofaaf jedhame yoo hin hojjatamin.

Hadiisni Aaâ€™ishaa (Rabbiin ishirraa haa jaallatu),Ergamaa Rabbii (SAW) irraa â€œ**Dhimma (Amantii) keenya kana keessatti namni wanta isa (amantii) keessa hin jirre haarawa uume, wanti suni fudhatama hin argatu.**â€• (Sahih Al-Bukhaari) Haala alaa (mulâ€™ataatin) kan wal-qabatuudha.

Warroonni beektota â€˜Hadiisonni lamaan kunniin waaâ€™ee amantii guutu kan of keessatti hammateâ€™ jedhu. Hadiisni umar â€˜Dhugumatti hojiiwwan hunduu niyyaaniâ€¦â€™ safartuu ykn madaaltu keessaa (qalbiiti). Hadiisni Aaâ€™ishaa â€˜**Dhimma (Amantii) keenya kana keessattiâ€¦â€™** immoo safartuu ykn madaaltu alaa (mulâ€™ataati).â€•

Dhoksaa fi mulâ€™ataa yommuu jedhu namoonni gariin â€˜Kuni maal?â€™ jechuun xiqqoo dhamaâ€™uu dandaâ€™u. Dhoksaa yommuu jedhu hojii tokko hojjachuuf yaada ykn niyyaa nama kakaasu kan qalbii keessa jiru yommuu taâ€™u, mulâ€™ataa yommuu jedhu immoo â€˜Haala hojiin suni itti hojjatamuâ€™ agarsiisa. Kanaafu,hojiin tokko Rabbiin biratti fudhatama argachuuf ulaagaalee lama guutu qabuu jechuudha. Tokko guuttame kan biraa yoo hirâ€™ate hojiin sun fudhatama hin argatu. Ulaagaaleen kunniin:

1. Qalbii keessatti ikhlaasa qabaachu (Rabbii qofaaf taâ€™uu qaba)
2. Haalli hojiin suni itti hojjatamu immoo shariâ€™aa waliin kan deemu taâ€™uu qaba.

â€œ Ergamaan Rabbii kanaaf fakkeenya dhiyeessun akkana jedhan: Nama godaansi isaa gara Rabbii fi Ergamaa Isaa taate, godaansi isaa gara Rabbii fi Ergamaa Isaati. Nama godaansi isaa faydaa duniyaa argachuuf yookiin dubartii fuudhuf taate, godaansi isaa gara wanta inni itti godaanetiâ€™ Kuni fakkeenya niyyaati.

Hojiin ifatti walqixaa fi walfakaatoo taâ€™uu dandaâ€™u. Garuu niyyaan addaan baafti. Namni godaanu jaalala Rabbii fi ganda Aakhiraa yoo barbaade, godaansi isaa kuni gara Rabbiiti fi Ergamaa Isaati. Hojiin isaa gaariidha. Garuu godaansi isaa buâ€™aa addunyaa argachuuf ykn dubartii fuudhuf yoo taâ€™e akka shariâ€™aatti godaanaa miti**.** Godaansi isaa gara wanta inni itti godaaneti.

Imalli nama tokko biyya tokko irraa gara biyya biraa haaluma kanaani. Imalli isaa beekumsa barachuuf yookiin jihaadaf yoo taâ€™e wanta niyyatetu isaaf jira. duniyaa fi daldalaafis yoo taâ€™ee wantuma niyyatetu isaaf jira.â€•

Niyyaa fi Ikhlaasa (3)
â€œNiyyaan nama tokko gaarii yookiin badaa taâ€™uu dandaâ€™a. Garuu muâ€™iminaaf (nama dhugaan Rabbitti amaneef) kaayyoon niyyaa isaa, hojii san hojjachuuf kakaâ€™uumsi isaa, Rabbii qofaaf kan qulqulleessu taâ€™u qaba. Iklaasni kutaa tawhiida qulqulluu Ergamtoonni Rabbii ummata ofii barsiisa turaniidha. Rabbiin Qurâ€™aana keessatti akkana jedha;

وَمَآ أُمِرُوٓاْ إِلَّا لِيَعۡبُدُواْ ٱللَّهَ مُخۡلِصِينَ لَهُ ٱلدِّينَ حُنَفَآءَ وَيُقِيمُواْ ٱلصَّلَوٰةَ
وَيُؤۡتُواْ ٱلزَّكَوٰةَۚ وَذَٰلِكَ دِينُ ٱلۡقَيِّمَةِ ٥

â€œ**Gara haqaatti qajeelun, amanti Isaaf qulqulleessuun Rabbiin qofa gabbaruu, salaata sirreessanii salaatu fi zakaa kennuu malee homaa hin ajajamne. Kuni amanti qajeeladha.â€•**
Suuratu Al-Bayyinah 98:5

Namni tokko hojii ibaadaa hojjachuun dura, hojii ibaadaa san Rabbii qofaaf hojjataa akka jiru mirkaneefachu qaba. Kaayyoo kana irraa yoo dabee takkaa shirkii guddaa (Rabbitti waa qindeessu) kan Islaama keessaa isa baasu hojjataa jira takkaa immoo gosa shirkii isa xiqqaa kan akka na argaa hojjataa jiraa jechuudha. â€œ

Hojii tokko hojjachuuf fedhii fi dandeettin barbaachisaadha. Asitti fedhiin niyyaa bakka buâ€™a. Dandeettin immoo tarii beekumsaan,humnaan, qabeenyan yookiin aangoon taâ€™uu dandaâ€™a.

Aalima tokkotu akkana jedha, â€œ**Namni tokko dandeetti qabaate iklaasa yoo hin qabaatin, ni salphata. Akkasumas, iklaasa qabaate dandeetti yoo hin qabaatin, ni kufa, dadhabaa taâ€™a**.â€•

In sha Allah torbaan kutaa 2ffaa hanga walitti deebinutti Assalamu aleykum wa rahmatullahi wa barakatuh. Dogongora yoo argitan, natti beeksisu hin dagatinaa.

Kitaabilee Wabii

1.Sharih Riyadu Saalihinâ€“ ibn Usaymiin (Jildii1, Fuula 13-19)

2.Al-Ifhaam fi sharih Umdatul ahkaamâ€“ Ibn Baaz (fuula 62-64)

3.Commentary on the Forty Hadith of Al-Nawawiâ€“ Jamal Zarabozo â€“ (Jildii1,fuula 104 fi 107)

Date Created
March 11, 2017
Author
admin